

N:o 104.

Af Herr S. Löwenhielm: Om underdånig skrifvelse dels angående lag om skyldighet för sökande vid underdomstolarne att aflemna styrkt afskrift af ingifven handling, dels ock rörande ändringar i Kongl. kungörelsen om stämpelpappersafgiften och expeditionstaxan m. m.

Nu gällande lag angående expeditionslösen innehåller bestämmelser i fråga om skyldighet för kärande och sökande att lösa underdomstols protokoll och utslag, hvilkas tillkomst finner sin förklaring uti det numera frångångna sättet för aflönande af underdomare å landet, enligt hvilket deras hufvudsakligaste inkomst af tjensten utgjordes af sportler, men, såsom ådragande de rättssökande onödig kostnad och orsakande tidsutdrägt i afseende å återlemnande af till domstolarne ingifna handlingar och expedierande af beslut och utslag, torde, då häradsköfdingarnes aflöning numera utgår efter annan grund, böra emot andra föreskrifter utbytas. Dessa bestämmelser äro föreskrifterna att kärande och sökande är pliktig att i alla mål och ärenden lösa protokoll och icke i de fall, då skyldighet att lösa protokoll torde böra bibehållas, eger att sjelf bestämma, att endast en del af protokollet skall åt honom utskrifvas.

Den, som söker lagfart å fäng till fast egendom, bekommer, enligt den lag, som nu tillämpas, icke mindre än fyra af domaren underskrifna bevis om bifall till sin ansökning, nemligen ett bevis, teckadt å den till grund för ansökningen ingifna handlingen, ett särskildt lagfartsbevis, ett utdrag af lagfartsboken och ett utdrag af lagfartsprotokollet, och sökande uti inteckningsärende är pliktig att lösa bevis som tecknas å den af honom ingifna handling, utdrag af inteckningsboken samt utdrag af inteckningsproto-

kollet. Helt visst skulle lagfartssökanden, om det vore honom tillåtet, nöja sig med att emot lösen bekomma de tre först omförmälda bevisen om bifall till sin anhållan och inteckningssökanden helst undvika att lösa mera, än det bevis, som tecknas å den af honom ingifna handling jemte utdrag af inteckningsboken. Ännu vissare lærer det vara att den, som till domstolen ingifvit afhandling om köp af lös egendom, icke är angelägen att, jemte det han återfår afhandlingen, försedd med bevis att den blifvit hos domstolen uppvisad, emot lösen erhålla ett protokollsutdrag, som icke innehåller annat, än en afskrift af samma afhandling jemte intyg af samma innehåll, som det å afhandlingen tecknade bevis. Uti instämnda och afgjorda mål, som icke hos högre rätt fullföljas, äfvensom uti mål, som blifvit inför rätta förlikta, lærer jemväl käranden, synnerligast om han derigenom erhåller protokoll tidigare, än eljest, helst se att han befrias från lösen af mera, än den del af protokoll och beslut, som erfordras, för att genom exekutiv åtgärd förmå vederparten att fullgöra hvad honom blifvit ålagdt, i stället att han, enligt nu gällande lag, nödgas att, ofta nog med ganska dryg kostnad, lösa flera ark protokoll, hvaraf han för utfående af sin rätt ej är i behof och som han ej heller kan bekomma så snart, som ett protokoll, hvilket endast innehåller en kort rubrik af målet och rättens beslut eller utslag, skulle kunna till honom utlemnas. Äfvenså skulle, då en till domstol ingifven ansökning föranleder vidlyftig handläggning, sökanden utan tvifvel gerna undaudraga sig att lösa mera än det af rätten meddelade beslut.

Det torde således få antagas att kärande och sökande i de flesta fall skulle finna en så beskaffad ändring i nu gällande lag om expeditionslösen, som jag här ofvan antydt, önskvärd ur den synpunkten att deras kostnad för lösen af expeditioner derigenom minskades; men om jemte en sådan lagförändring stadgades, att det i vissa fall skulle åligga rättssökande att till domstol aflemna styrkta afskrifter af ingifna handlingar, skulle en ännu större fördel dem beredas derigenom att de ingifna handlingarne skulle snarare, än eljest, kunna återbekommas och det för rättsökande behöfliga protokoll fortare expedieras, ty om vid ansökning om meddelande af lagfart, intecknings beviljande, förnyande eller dödande eller inprotokollerande af afhandling om köp af lös egendom, jemte den handling i hufvudskrift, hvarå ansökningen grundades, till domstolen inlemnades styrkt afskrift af samma handling, skulle domaren samma dag eller dagen efter det att handlingen blifvit till domstolen ingifven kunna återställa densamma, försedd med bevis om den åtgärd, hvartill ansökningen gifvit anledning, i stället att sökanden

under nu varande förhållanden ofta nödgas att i flera veckor vänta på återbekommandet af handlingar, af hvilka han måhända under tiden är i stort behof, och om i de fall, då det ålåge kârlande eller sökande att lösa protokoll, detta ej behöfde innehålla mera, än en kort rubrik af målet eller ärendejemte rättens beslut, skulle den rättssökande snarare blifva förhjelpt till sin rätt, än om, såsom nu är förhållandet, rättens beslut icke kunde expedieras förr än domaren jemväl medhunnit att uppsätta och låta utskrifva hela protokollet.

Den ifrågasatta förbindelsen för sökande att jemte vissa handlingars företeende i hufvudskrift till domstolen inlemna styrkt afskrift af desamma skulle han utan tvifvel gerna underkasta sig, om han derigenom vunne de omförmälda fördelarne, hvilket så mycket hellre torde få antagas, som ingen klagan försports deröfver att instrument öfver bouppteckningar och bevakningshandlingar i konkurs skola inlemnas i två exemplar, att, då testamente bevakas jemte den bevakade handlingen i hufvudskrift skall företes en styrkt afskrift af densamma, eller att, då afhandling om köp af lös egendom uppvisas hos kronofogde, till honom skall aflemnas en afskrift af samma afhandling.

Då den lösen, som, enligt nu gällande lag, erlægges för de protokoll, hvilkas utlösande kârlande och sökande, enligt hvad här ofvan föreslagits, skulle ega att undandraga sig, är afsedd att utgöra ersättning icke allenast för utskrifvande åt rättssökande af samma protokoll, utan äfven för den afskrift deraf, som skall till Hofrätt insändas jemte annan skrifning, för hvilken domaren icke eger att uppbära lösen, lærer en lagförändring i förevarande hänseende icke kunna sättas i fråga, utan att lösen för andra expeditioner i någon mån höjes, hvilket lämpligen torde kunna ske genom förhöjning af den lösen, som nu är bestämd för bevis, som tecknas på till domstol ingifven handling och för protokollsutdrag, som innehåller mera, än ett ark, men en sådan förhöjning af lösen för bevis och protokoll behöfde likväl icke sättas så hög, att icke rättssökande genom den föreslagna anordningen erhöle en afsevärd minskning i kostnaden för expeditionslösen.

Med den af mig antydda lagförändring afser jag ingen annan fördel för domare, än den minskning i expeditionsbetystyr, som för dem skulle uppkomma, men huru ringa denna fördel må synas vara, är den likväl, hvad härads höfdingar angår, mera behöflig, än den kan föreställa sig, som icke känner till hvilken grad underdomare på den senare tiden blifvit öfverhopade med göromål, som icke tillhöra den egentliga lagskipningen. Enär

handhafvandet af de nya lagfarts- och inteckningsböckerna icke kan anförtros någon annan, än den, som skall ansvara för det till grund för desamma liggande protokoll, hafva de nya lagfarts- och inteckningsböckerna orsakat en så väsentlig tillökning i underdomares göromål, att, om ingen lindring beredes dem i annat hänseende, den tid blifver allt för knapp, öfver hvilken de kunna förfoga för den egentliga lagskipningen, för att göra sig förtrogna med utkomna nya författningar och för ett forsatt studium af den juridiska vetenskapen.

För att med ett enda exempel visa att underdomares göromål genom införande af de nya lagfarts- och inteckningsböckerna blifvit i väsentlig mån ökade, vill jag nämna, att de anteckningar uti dessa böcker, som under de två sista åren blifvit verkställda inom den mig anförtrodda domsaga, afse mera än 3200 s. k. rum uti böckerna. Om man besinnar att hvarje rum innehåller uti lagfartsboken 7 och uti inteckningsboken 9 serskilda kolumner för anteckningar och att de uti böckerna gjorda anteckningarne skola åt lagfarts- och inteckningssökande utskrifvas samt derjemte betänker den stora vigt, som ligger deruppå att ingen ofullständighet eller felaktighet förefinnes uti dessa anteckningar, torde man få medge, att den tillökning i arbete, som underdomare genom de omförmälda böckernas införande fått vidkännas, icke är oväsentlig.

Ett särskildt skäl att lägga vigt vid hvarje minskning i expeditiönsbestyren hafva underdomare å landet deruti att de måste numera sjelfve förrätta mycket arbete, som förr kunde anförtros åt af dem aflönade biträden, ty vid den senast företagna regleringen af härads höfdingarnes löneförmåner har, på sätt de för afgifvande af förslag i ämnet utsedde komiterade i det af dem den 5 December 1873 afgifna betänkande förmåla, aflöningen för biträden blifvit beräknad "utan afseende å den stegring i prisen på nästan alla förnödenheter, som redan då inträdt", enär, enligt komiterades förmening, prisen skulle snart nog komma att nedgå till hvad de förut varit, en förmodan, som, enligt hvad allmänt känt är, icke besannat sig. Att underdomare å landet, vid sådant förhållande, se sig nödsakade att så mycket, som möjligt, inskränka antalet af sina biträden och sjelfve fullgöra mycket arbete, som förr kunde åt dem anförtros, är en så mycket mera gifven följd af den på sådant sätt verkställda löneregleringen, som de icke, såsom många andra embetsmän, blifvit lugnade med s. k. dyrtids- eller ålderstillägg.

Uti motiven till det förslag till stadga angående underdomstolarne å landet, m. m., som den 30 Maj 1868 afgifvits af i nåder förordnade komiterade, uti hvilket förslag fråga jemväl blifvit väckt derom att sökande uti lagfarts- och inteckningsmål måtte befrias från skyldighet att lösa under-rätts protokoll, yttras, att de registreringsbestyr, som det då ålåge domaren att sjelf fullgöra, så länge de endast bestodo i upprättandet af saköreslängder, uppbudsförteckningar och förteckningar å lösöreköp samt anteckningar i förmyndareroteln om föreläggande för försumlige förmyndare, icke medförde synnerligt besvär, men att förhållandet blefve helt annat, om s. k. hypoteksböcker komme att införas, att det syntes komiterade vara ett onödigt slöseri med arbetskrafter att utskrifva protokoll i lagfarts- och intecknings-ärenden, enär allt besked, som erfordrades, innefattades i det å den ingifna handlingen tecknade bevis, samt att, äfven om hypoteksböcker ej infördes, det vore för underdomare å landet ytterst svårt, om icke stundom omöjligt, att medhinna all den utskrift, som utan den föreslagna befrielsen från skyldigheten att utskrifva protokoll i lagfarts- och inteckningsmål vore nödig. Följande yttrande af desse komiterade må äfven här finna en plats: "Ingen, som någon längre tid förestått domare-embete på landet, skall jäfva den erfarenheten, att det i sig sjelf nog dryga tingsarbetet i synnerlig hög grad försenas och försvåras genom de många småförrättningar och andra småbestyr, som nu hvila å domaren allena och hvilka till större delen komma öfver honom alldeles oförberedt, ofta då han aldraminst är i tillfälle att deråt egna sin verksamhet. Många af dessa bestyr äro dessutom af den mekaniska beskaffenhet, att de i längden, eller, såsom lagkomitén uttrycker sig, i den mån domaren mognar till skicklighet för sitt egentliga kall, alldeles uttrötta honom och qväfva det intresse för fortsatta studier, som är så nödigt för honom att bevara."

Man må äfven icke lemna ur sigte att, derest domaren öfverhoppas med dessa bestyr af mekanisk beskaffenhet, som äro främmande för hans egentliga kall, man äfventyrar att den redan inträdda mindre benägenheten hos unga jurister att söka anställning såsom landtdomare skall vinna ytterligare utbredning och att, sedan fordringarne på det mått af kunskaper, som vid akademierna böra bibringas den del af den studerande ungdomen, som bereder sig för domarekallet, blifvit stegrade på det sätt, som de böra och utan tvifvel jemväl snart nog komma att blifva, ännu färre studerande, än nu är förhållandet, komma att egna sig åt detta kall.

Ehuru jag mer än väl inser, att en och annan ledamot af det Utskott, till hvilket denna motion kommer att öfverlemnas, anser densamma

icke erfordra annat svar, än att med pröfningen af den ifrågasatta lagförändringen bör anstå till dess att Kongl. Maj:t i en mer eller mindre aflägsen framtid för Riksdagen framlägger förslag till ny rättegångsordning, har jag likväl, då jag anser att stadganden i det hänseende, som jag åsyftar, bort träda i kraft vid samma tid, då härads höfdingarnes löneförmåner upphörde att nästan uteslutande grundas på sportler, och då den afsedda lagförändringen synes mig utan någon olägenhet kunna genomföras oafsedt att intet förslag till ny rättegångsordning nu föreligger, icke velat underlåta att underställa dessa mina åsikter Riksdagens pröfning; och som, vid det förhållande att en lagförändring i det omförmälda syftet torde föranleda olika föreskrifter i afseende på underdomstolarne på landet och i städerna samt ändring icke allenast uti gällande lag om expeditionslösen, utan äfven i de bestämmelser, som nu gälla i fråga om handlingars beläggande med stämplat papper, det torde vara lämpligast att hos Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande af förslag till de förändrade stadganden så i ena, som i andra hänseendet, hvilka må anses erforderliga för vinnande af det mål, hvartill jag med denna min motion syftar, får jag vördsamt föreslå:

att Riksdagen måtte besluta aflåtande till Kongl. Maj:t af underdånig skrifvelse, innefattande anhållan att Kongl. Maj:t ville låta utarbeta och till en blifvande Riksdag afgifva nädigt förslag till lag om skyldighet för sökande vid underdomstolarne att i vissa fall aflemna styrkt afskrift af ingifven handling och om sådan ändring i gällande lag om skyldighet för kärande och sökande att lösa utdrag af underdomstols protokoll jemte i följd deraf nödig ändring i Kongl. kungösel sen om stämpelpappersafgiften och expeditionstaxan, att rättssökandes kostnad för expeditionslösen i vissa fall minskas, nu förekommande mångskrifveri vid underdomstolarne inskränkes och en skyndsammare expedition af protokoll och utslag befordras.

Stockholm den 26 Januari 1878.

Severin Löwenhielm.
